

КАПІТАНЧУК Л.Ю.,
кандидат юридичних наук, доцент
СОРОКА А.З., викладач

(Національна академія Державної прикордонної
служби України ім. Б. Хмельницького)

УДК 343.126

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ І ТАКТИКИ СЛІДЧИХ ДІЙ У ХОДІ РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕПРАВЛЕННЯ ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

На основі вивчення практики розслідування органами охорони державного кордону незаконного переправлення осіб через державний кордон України, зокрема нелегальних мігрантів, розкриваються окремі організаційні та тактичні аспекти проведення ключових слідчих дій за участю іноземних громадян.

Ключові слова: незаконне переправлення осіб через державний кордон, слідчі дії, організація, тактика, рекомендації

На основании изучения практики расследования органами охраны государственной границы незаконного перемещения лиц через государственную границу Украины, в частности нелегальных мигрантов, раскрываются отдельные организационные и тактические аспекты проведения ключевых следственных действий при участии иностранных граждан.

Ключевые слова: незаконное перемещение лиц через государственную границу, следственные действия, организация, тактика, рекомендации

Based on the study of the practice the State border bodies in the investigation persons transfer via the state border, peculiarities of the organizational and tactical aspects in the providing of the key investigation actions with a participation of a foreign citizens have been covered.

Keywords: persons transfer via the state border, investigative measures, organization, tactics, recommendations

Як свідчить аналіз наукових досліджень, проблемам організації і тактики слідчих дій присвячені роботи провідних учених-криміналістів Ю.П. Аленіна, О.І. Бастрикiна, В.П. Бахіна, Р.С. Белкіна, В.О. Коновалової, В.С. Кузьмичова, В.Г. Лукашевича, В.О. Образцова, Л.Д. Удалової, В.Ю. Шепітька та інших, в яких розглядається низка питань, що є актуальними у сфері розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України.

У даній науковій статті ми розглянемо окремі питання щодо організаційних і тактичних особливостей проведення слідчих дій при розслідуванні незаконного переправлення осіб через державний кордон, зокрема нелегальних мігрантів, як найбільш численної групи осіб, яких переправляють через державний кордон України.

Серед слідчих дій, які проводяться при розслідуванні злочинів, пов'язаних з незаконним переправленням нелегальних мігрантів через державний кордон України, на увагу науковців у першу чергу заслуговують огляд місця події, допит, очна ставка, відтворення обстановки і обставин події, пред'явлення для пізнання, призначення експертизи тощо, що викликаються конкретною слідчою ситуацією. Зокрема, 35 % опитаних дізнавачів органів ДПС України віднесло до найбільш ефективних слідчих дій при розслідуванні цієї категорії справ допит, а 16,1 % – огляд місця події.

Що стосується організації слідчої дії, то вона включає комплекс заходів щодо створення оптимальних умов для ефективного її проведення [1, с. 111]. На тактичному рівні організація розслідування злочинів охоплює прийняття рішення про проведення слідчої дії, її планування, підготовку, проведення та фіксацію результатів.

Серед особливостей, які впливають на організацію і тактику слідчих дій при розслідуванні незаконного переправлення нелегальних мігрантів через державний кордон України, визначаються:

- участь у них іноземних громадян та короткочасність їх перебування на території

України;

- особливий характер слідової картини, що виникає при порушенні державного кордону нелегальними мігрантами;
- особливі умови проведення слідчих дій із залученням нелегальних мігрантів в безпосередній близькості до лінії державного кордону в умовах встановлених режимних заходів;
- постійне "вдосконалення" злочинної діяльності з переправлення нелегальних мігрантів та заходів протидії органам охорони державного кордону (переправлення нелегальних мігрантів за відсутності безпосереднього контакту із організаторами та переправниками із використанням мобільного зв'язку іноземних операторів, GPS навігаторів при подоланні засобів охорони кордону та його безпосередньому перетинанні) тощо.

Огляд місця події як вид слідчого огляду при розслідуванні незаконного переправлення осіб через державний кордон України є невідкладною і першочерговою слідчою дією, яка характеризується незамінністю і неповторністю та спрямована на виявлення ознак порушення державного кордону нелегальними мігрантами із складною слідовою картиною, про що свідчить, зокрема, одночасне затримання 110 нелегальних мігрантів на одній з ділянок державного кордону Західного регіонального управління ДПС України [2, с. 15].

Як свідчить аналіз матеріалів кримінальних справ та результати опитування дізнавачів органів ДПС України, на організацію і тактику огляду місця події у справах про порушення державного кордону впливає сукупність таких чинників: особливості території, де проводиться огляд місця події, та її правового режиму; природні явища та кліматичні умови, часовий чинник; огляду місця події передують службовий огляд місця порушення державного кордону чи затримання порушників, який проводиться посадовими особами ДПС України, що виконують завдання з охорони державного кордону; наявність на окремих ділянках державного кордону специфічних об'єктів огляду – контрольно-слідова смуга, інженерно-технічні засоби охорони кордону тощо; необхідність залучення учасників службового огляду для уточнення первинної обстановки, внесених до неї змін.

Аналіз діяльності органів охорони державного кордону свідчить, що основне навантаження з розкриття злочинів на початковому етапі реагування на порушення державного кордону несуть підрозділи охорони державного кордону – відділи прикордонної служби ДПС України. Однак у штатному розкладі ВПС посади дізнавача не передбачено [3].

Аналіз матеріалів кримінальних справ, пов'язаних з переправленням нелегальних мігрантів, свідчить про те, що при проведенні огляду місця події в 45,1 % випадків виявляються сліди транспортних засобів, з яких вилучається 41,9 %, в 70,9 % випадків виявляються сліди людини, з яких 67,7 % було вилучено, в 12,9 % випадків виявлялась підробка паспортних документів, запрошень і віз, з яких 98,8 % вилучено; в 41,6 % – вилучені сліди використано як докази у кримінальних справах, в яких винесено обвинувальний вирок.

Особливістю порушень державного кордону нелегальними мігрантами є те, що у 73,3 % випадків вони здійснюються поза пунктами пропуску через державний кордон, що має безпосередній вплив на характер слідової картини порушення. Так, з числа кримінальних справ, порушених органами дізнання ДПС України за ознаками злочину, передбаченого ст. 332 КК України, в 2008 році у 70,7 % випадків, в 2009 році у 76,9 % випадків перетинання державного кордону здійснено саме таким чином.

Через це при огляді місця події – ділянки державного кордону поза пунктами пропуску – важливе значення має фіксація у протоколі огляду місця події – інженерно-технічних споруд, які визначають місце проходження лінії державного кордону; доріжки слідів нелегальних мігрантів, їх напрям; інші ознаки, які вказують на перебування осіб на лінії державного кордону, тощо.

При проведенні огляду місця події в пункті пропуску через державний кордон у разі виявлення незаконного переправлення нелегальних мігрантів через кордон у транспортних засобах закордонного прямування:

- ретельному огляду підлягає безпосередньо транспортний засіб (автомобіль, потяг, окреме купе вагона, приміщення морського, повітряного судна) та місце, де переховувався нелегальний мігрант (мігранти);

• у протоколі та з допомогою фото-, відеотехніки, схем здійснюється фіксація місця знаходження та конструктивні особливості сховища (тайника), його призначення, спосіб виготовлення (пристосування) тощо;

• при огляді сховищ (тайників) особливу увагу приділяють місцю можливої локалізації слідів пальців рук, ніг, взуття, продуктів життєдіяльності;

• консервація запахових слідів доцільна як у разі виявлення у сховищі нелегальних мігрантів, так їх відсутності.

Як свідчить практика, особи, які причетні до переправлення нелегальних мігрантів, у сховищах (тайниках) не виявляються, а тому виявлення слідів з метою їх розшуку та ідентифікації визначається серед основних завдань цього виду огляду місця події для подальшого успішного розслідування.

У збиранні доказової інформації одне з важливих місць, поряд з оглядом місця події у справах про переправлення нелегальних мігрантів, займає допит. Провідне місце допиту в системі слідчих дій зумовлене відносною простотою його проведення і великим пізнавальним потенціалом [4, с. 16].

З урахуванням особливостей слідчих ситуацій при проведенні допиту у справах про незаконне переправлення нелегальних мігрантів через державний кордон України, важливого значення набуває розробка відповідної системи тактичних прийомів допиту.

Допит затриманих порушників кордону доцільно проводити двома групами дізнавачів: одна – для допиту нелегальних мігрантів – порушників державного кордону, друга – допиту організаторів, переправників (підозрюваних). Такий підхід пояснюється передусім тим, що розслідування злочинів, пов'язаних з незаконною міграцією, є складним для одного дізнавача (слідчого), оскільки це трудомісткий процес. Дві групи, які працюють одночасно в тісному взаємозв'язку, можуть оперативніше і невідкладно використовувати кожен доказ, отриманий при допитах кожної групи осіб.

Різновиди типових ситуацій при допиті залежать від виду злочинної діяльності; процесуального становища допитуваного; місця, яке займає особа в злочинній організації; суб'єкта допиту; громадянства допитуваного.

Затримані при порушенні державного кордону нелегальні мігранти із країн Південно-Східної Азії та Африки при допиті у 76 % випадків не надають правдивої та повної інформації щодо своїх установчих даних, діяльності каналу нелегальної міграції, обставин переправлення, оскільки у 87,4 % випадків вони отримували від організаторів (переправників) інструкції про те, як вони мають поводитись на випадок затримання правоохоронними органами. Така поведінка характерна також для нелегальних мігрантів, які вибрали пунктом призначення країни ЄС.

У процесі допиту затриманих за підозрою в здійсненні незаконного переправлення осіб через державний кордон для викриття винних використовуються наявні на той момент зібрані докази у справі: покази свідків, речові докази і под.

Щодо розкриття злочинів, пов'язаних з незаконним переміщенням нелегальних мігрантів через державний кордон України, то у 84 % випадків мала місце протидія розслідуванню. При протидії слідству з боку допитуваного ключову роль відіграють передусім методи психологічного впливу на особу, основним завданням яких є отримання об'єктивно правдивої інформації законним шляхом із встановлених законом джерел.

Однією з основних умов допиту підозрюваного є встановлення з ним психологічного контакту, що залежить як від особи, яка допитує, так і від допитуваного [5]. Так, з метою викриття підозрюваного в неправдивих показах або спробі надати їх дізнавач (слідчий) може застосувати такий прийом психологічного впливу, як використання інформації про підозрюваного і впливу на позитивні аспекти його особистості.

Слідча практика правоохоронних органів показує, що найбільш ефективним тактичним прийомом при проведенні допиту є переконання, яке необхідно застосовувати у разі давання неправдивих показань, у випадках обмови або самообмови. Для виявлення неправдивих показань також доцільно застосовувати такий прийом, як повторний допит підозрюваного. У 46 % випадків повторний допит переправників нелегальних мігрантів давав позитивний результат.

Досить ефективним прийомом допиту, спрямованим на виявлення неправдивих показань підозрюваного, є максимальна деталізація фактів, повідомлених допитуваним.

Основне завдання дізнавача при допиті підозрюваного полягає в тому, щоб отримати відомості, які дозволяють перевірити його причетність до злочину та роль у ньому. З огляду на це необхідно визначити такі обставини, які можуть бути відомі лише особі, яка скоїла злочин. І якщо підозрюваний відмовляється від дачі показань про факти, які вже відомі слідству, то це повинно викликати підвищену увагу в дізнавача.

Важливу роль під час допиту відіграє адекватна інтерпретація невербальних сигналів (міміка, жести, поза та ін.), які розкривають емоційно-вольовий стан підозрюваного. Психологічно найскладніша ситуація при допиті підозрюваного складається при його відмові від дачі показань.

Аналіз кримінальних справ, розслідування в яких здійснювалося органами охорони державного кордону України, показує, що в подібній слідчій ситуації використовувався повторний допит у 71 %, очна ставка – у 34 % і відтворення обставинки та обставин події – у 47 % випадків.

У зв'язку з тим, що основними свідками у вказаній категорії кримінальних справ є іноземні громадяни (мігранти) або особи без громадянства, повторне проведення з ними слідчих дій може викликати певні труднощі у зв'язку з їх екстрадицією та видворенням за межі України.

Досвід розслідування кримінальних справ, пов'язаних з переправленням нелегальних мігрантів, свідчить про доцільність попередньої бесіди дізнавача зі свідком з метою зняття у нього психічного напруження, усунення можливої недовіри та спонукання до давання правдивих показань.

Оскільки більшість свідків – нелегальних мігрантів жителів країн Південно-Східної Азії є вихідцями з мусульманських держав, то повинна враховуватись та обставина, що дружина нелегального мігранта не може давати будь-яких показань без дозволу чоловіка або за його відсутності. З огляду на це доцільно спочатку провести допит чоловіка, а потім – дружини, або ж переконати чоловіка в необхідності дачі показань дружиною.

При фіксації допиту переправників (організаторів) та нелегальних мігрантів для забезпечення ефективного і оптимального розслідування доцільно застосовувати такі науково-технічні засоби, як звукозапис та відеозапис.

Щодо тактики очної ставки, то особливості її проведення полягають: в розширенні складу учасників у зв'язку з залученням перекладачів та захисників; ускладненому інформаційному обміні; значному психологічному впливі учасників один на одного; зниженні рівня прогнозу дізнавача; можливості зміни свідчень; підвищеному ступені тактичного ризику.

Ця слідча дія є однією з найскладніших у тактичному аспекті щодо проведення, оскільки в ній можуть брати участь особи з різним процесуальним статусом та різними соціально-психологічними особливостями, що зумовлені, як правило, релігійним впливом країни-походження нелегальних мігрантів.

Тактичні прийоми проведення очної ставки визначаються слідчою ситуацією, залежно від якої виділяються: тактичні прийоми, які спрямовані на активізацію пам'яті при неумисній помилці допитуваного, і тактичні прийоми, спрямовані на викриття неправдивих показань.

Аналіз вивчених нами кримінальних справ свідчить про те, що очна ставка проводилася у 68,0 % випадків між підозрюваними (переправниками, організаторами) і свідками (нелегальними мігрантами), у 23,0 % – між свідками (нелегальними мігрантами), у 11,0 % – між переправниками (організаторами), в свідченнях яких мали місце протиріччя.

За висновками окремих досліджень вчених, найбільш результативним при проведенні очної ставки визнається застосування прийому "деталізації показань" [6, с. 12]. Ефективність його використання підтверджується також практикою розслідування незаконного переправлення нелегальних мігрантів через державний кордон.

Психологічний вплив учасників очної ставки є найвагомим чинником, оскільки від того, як буде гарантовано відчуття безпеки свідкам (нелегальним мігрантам), залежатиме правдивість і повнота отриманих від них показань, а також можливість зміни ними показань. Перед проведенням очної ставки між різними суб'єктами кримінального процесу – підозрюваним і свідком, який є нелегальним мігрантом, доцільно, насамперед, переконатися в готовності свідка підтвердити свої свідчення перед підозрюваним, який був організатором (переправником) нелегальних мігрантів, а також – неформальний статус допитуваної особи в

групі нелегальних мігрантів, чисельність даної групи, оскільки це може впливати на їх обізнаність та інформованість щодо обставин переправлення.

При розслідуванні незаконного переправлення осіб через державний кордон України значне місце займає пред'явлення для впізнання.

Як свідчить аналіз 114 матеріалів кримінальних справ, участь в яких брали іноземні громадяни, пред'явлення для впізнання з участю останніх проводилося в 66 % випадків. З них пред'явлення для впізнання іноземців проводилося в 24 % випадків, впізнавачами були іноземці – у 76 % випадків, при цьому впізнання іноземцями живих осіб проводилося в 40 % випадків, впізнання особи за фотокарткою – у 54 % випадків, впізнання предметів, ділянок місцевості й будівель – у 6%. При проведенні пред'явлення для впізнання були присутні: перекладач – у 85 % випадків, захисник підозрюваного – у 22 % [7, с. 301].

Як відомо, пред'явленню для впізнання завжди передують допит впізнавача, предметом якого є характерні ознаки об'єкта, який пред'являється для впізнання.

Для того щоб нелегальному мігранту, який не володіє мовою кримінального судочинства, було зручніше описати зовнішність та особливості людини, яку йому необхідно буде впізнати, доцільно використовувати наочні засоби – фотографії, малюнки, схематичні зображення та ін.

Підбираючи статистів, необхідно намагатися, щоб національні та інші ознаки цієї групи осіб не мали різких відмінностей. При підборі статистів за зовнішністю необхідно враховувати також і етнічні ознаки впізнавача (форма особи, розріз очей, колір шкіри, волосся тощо), особливості одягу, в тому числі національного.

Як свідчать матеріали вивчених кримінальних справ, при розслідуванні нелегальної міграції у 86,3 % випадків проводилося пред'явлення для впізнання нелегальними мігрантами переправників, оскільки організатори переважно безпосередньо не займаються переправленням нелегальних мігрантів і не встановлюють з ними безпосередній контакт.

При підготовці до проведення впізнання важливе місце займає створення психологічних умов для впізнавача, оскільки цю категорію осіб переважно у процесуальному аспекті складають свідки у кримінальній справі. Такими свідками є й нелегальні мігранти, яких переправляли (намагалися переправити) через державний кордон, та які, у свою чергу, отримували окремі інструкції від переправників на випадок затримання правоохоронними органами. Ці інструкції часто містять й погрози щодо розголошення відомостей про переправлення мігрантів. Тому важливими для цієї категорії впізнавачів є гарантування їх безпеки. З огляду на це доцільно проводити впізнання поза візуальним спостереженням особи. Так, при неможливості забезпечення присутності особи, яку впізнають, можливе проведення впізнання за фотознімками, а при необхідності й гарантування безпеки впізнавачу поза візуальним спостереженням. Проте практика розслідування кримінальних справ свідчить про вимогу наглядових органів прокуратури при встановленні переправника проводити пред'явлення його для впізнання нелегальним мігрантам наживо.

З метою протидії розслідуванню переправники нелегальних мігрантів у 14,8 % випадків використовували відповідне екіпірування, яке маскувало їх зовнішність. А тому впізнання переправника нелегальних мігрантів у разі застосування ним заходів маскуванню своєї зовнішності доцільно проводити за динамічними ознаками.

Важливою передумовою проведення відтворення обстановки та обставин події є допит особи, яка залучається до проведення цієї слідчої дії. Також визнається доцільним допитати додатково й інших учасників справи про обставини та деталі, що безпосередньо впливатимуть на підготовку, проведення та оцінку отриманих результатів.

Ретельна підготовка до проведення відтворення обстановки і обставин події, яка включатиме і планування його проведення, є визначальною умовою ефективного проведення даної слідчої дії.

Як свідчить практика розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон, переправники нелегальних мігрантів при їх переміщенні по території України із використанням транспортних засобів у 87,3% випадків застосовували засоби маскуванню, які позбавляли можливості спостерігати обставини переправлення, що в подальшому значно ускладнювало або унеможливило проведення відтворення обстановки та обставин події.

При розслідуванні переправлення нелегальних мігрантів, яких було передано ДПС

України прикордонними відомствами суміжних держав, у 82 % випадків проводилося відтворення обстановки і обставин події: у 58 % – перевірка показань на місці та у 24 % випадків – слідчий експеримент.

Як свідчить узагальнення практики, при проведенні перевірки показань на місці доцільно дотримуватись таких тактичних прийомів: проведення перевірки показань на місці здійснювати лише після отримання свідчень від особи, з якою дана дія буде проводитись; показання цієї особи перевіряються лише на тому місці, де відбувалася подія, що розслідується; в разі, якщо показання, що пов'язані з місцем події, можна перевірити іншим способом, слідчу дію проводити недоцільно, інакше вона перетвориться у допит на місці в присутності понятих, що є порушенням кримінально-процесуального закону; особі, з якою проводиться перевірка показань, надається можливість вільно вибирати напрямок руху, вона без будь-якого підказування свідчить, де, що і яким чином відбувалось; дізнавач повинен залишатися керівником при наданні ініціативи особі, з якою проводиться слідча дія, оперативно приймати рішення та бути готовим протидіяти можливим перешкодам проведенню слідчої дії; деталізація показань – особі пропонується більш ґрунтовно охарактеризувати об'єкти, обстановку, особливо коли місце суттєво змінилося; використовувати допомогу спеціаліста, роль якого не може зводиться лише до фотографування місця проведення слідчої дії; активізувати пам'ять особи, чії показання перевіряються; недоцільно проводити перевірку показань на місці щодо тих обставин, які особі добре відомі (обстановку в будинку інколи доцільно перевірити за допомогою іншої слідчої дії – обшуку, огляду місця події тощо); слідчий, спеціаліст та інші учасники не повинні вголос висловлювати оцінку отриманих результатів, особливо якщо такі висловлювання робляться в присутності особи, чії показання перевіряються; перевірка показань проводиться з кожним допитаним окремо [8, с. 13].

Залежно від виду порушень державного кордону нелегальними мігрантами, виникає необхідність в особливих спеціальних знаннях. Вивчення кримінальних справ та анкетування практичних працівників свідчить про те, що не всі докази виявляються, вилучаються і досліджуються, особливо на початковому етапі розслідування, саме у зв'язку з недостатнім залученням спеціалістів-криміналістів і невикористанням можливостей криміналістичних експертиз [9].

Розвиток в органах охорони державного кордону власних експертних установ передбачено у прийнятому в 2003 р. Законі України "Про Державну прикордонну службу України". Відповідно до п. 17 ст. 20 цього Закону ДПСУ, наділена повноваженнями на проведення судової експертизи паспортних документів, які, відповідно до законодавства, використовуються під час перетинання державного кордону України. У зв'язку з цим в органах охорони державного кордону України було проведено низку заходів щодо створення відповідної експертної установи та нормативно-правового забезпечення її діяльності [10–12].

Аналіз розслідувань порушень державного кордону нелегальними мігрантами свідчить про те, що виникає нагальна необхідність у призначенні і проведенні:

- трасологічної експертизи – експертизи слідів рук людини; експертизи слідів ніг людини, її взуття; експертизи слідів транспортних засобів;
- технічної експертизи документів – експертизи реквізитів документів та експертизи матеріалів документів.

Таким чином, проведення слідчих дій при незаконному переправленні осіб через державний кордон, зокрема нелегальних мігрантів, має певні організаційні і тактичні особливості, які необхідно враховувати особам, які проводять розслідування цієї категорії кримінальних справ.

Список використаної літератури:

1. Лукашевич В.Г. Криминалистическая теория общения: постановка проблемы, методика исследования, перспективы использования: Монография. – К., 1993.
2. Огляд стану прикордонного контролю в органах охорони державного кордону Західного регіонального управління за 2008 рік та шляхи його вдосконалення у 2009 році. – Львів, 2008.
3. Інструкція з організації оперативно-службової діяльності відділу прикордонної служби Державної прикордонної служби України (проект). – Хмельницький, 2009.
4. Удалова Л.Д. Теоретичні засади вербальної інформації у кримінальному процесі України: Автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09. – К., 2007.

5. Васильев А.Н., Карнеева Л.М. Тактика допроса при расследовании пре ступлений. – М., 1970.
6. Лозова С.М. Тактико-психологічне забезпечення очної ставки: Автореф. дис. ... канд. юрид наук: 19.00.06. – Х., 2004.
7. Сорока А.З. Особливості проведення пред'явлення для впізнання за участю іноземних громадян // Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення: Матеріали пост. діюч. наук.-практ. Семінару. – Х., 2009. – С. 301.
8. Стратонов В.М. Відтворення обстановки і обставин події як метод пізнання: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. – Х., 2001.
9. Літвін Ю.І. Проблеми експертно-криміналістичного забезпечення діяльності ПВУ: Зб. наук. пр. – Хмельницький, 2000. – № 10. – Ч. II. – С. 323-326.
10. Стрілець Г.О. Формування судово-експертних установ у системі Державної прикордонної служби України // Південноукраїнський правничий часопис. – 2008. – № 1. – С. 14-16.
11. Про затвердження Інструкції про порядок призначення і проведення судових експертиз та експертних досліджень паспортних документів експертною службою ДПС України: Наказ Адміністрації ДПСУ від 7 серп. 2009 р. № 594 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 69. – Ст. 2409.
12. Положення про Головний експертно-криміналістичний центр Державної прикордонної служби України: Наказ Адміністрації ДПС України від 11.08.2010 р. № 617 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 68. – Ст. 2478.

Надійшла до редакції 06.03.2012

СКРЯБІН О.М.,
кандидат юридичних наук, доцент
КОПЄЛЄВ І.Ю.,
кандидат економічних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 159.934:378.634

ЮРИДИКО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА

Стаття присвячена юридико-психологічним аспектам рекламної діяльності адвоката. Досліджено форми та засоби рекламної діяльності адвокатів. Автори розробили пропозиції щодо внесення змін у законодавство, яке регулює рекламну діяльність адвокатів.

Ключові слова: адвокатська діяльність, зовнішня реклама, внутрішня реклама, візитна картка, персональний сайт, імідж адвоката, психологія реклами.

Статья посвящена юридическо-психологическим аспектам рекламной деятельности адвоката. Исследуются формы и средства рекламной деятельности адвокатов. Авторами разработаны предложения относительно внесения изменений в законодательство, регулирующее рекламную деятельность адвокатов.

Ключевые слова: адвокатская деятельность, внешняя реклама, внутренняя реклама, визитная карточка, персональный сайт, имидж адвоката, психология рекламы.

The article is devoted to law and psychological aspects to aspects of advertising activity of the lawyer. In article forms and means of advertising activity of lawyers. By authors developed offers concerning modification of the legislation which regulates advertising activity of lawyers are considered.

Keywords: lawyer activity, external advertising, internal advertising, the card, a personal site, image of the lawyer, advertising psychology.

Конституція України в ст. 59 проголосила найважливішу соціальну функцію адвокатури – забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах.

Відповідно до ст. 5 Закону України “Про адвокатуру” від 19.12.1992 р. [1] адвокат надає юридичні послуги у вигляді консультацій та роз’яснень з юридичних питань, усних і письмових довідок щодо законодавства; складання заяв, скарг та інших документів правового характеру; посвідчення копій документів у справах, які вони ведуть; здійснення представництва в

